

We worden

Doekle Terpstra

Foto's: Christiaan Krop

in *toenemende* mate de spelbepaler”

Met het stijgende aandeel techniek in gebouwen krijgen installateurs een dominantere rol in het bouwproces. Maar om die rol waar te kunnen maken, moeten kennisinstellingen in de installatiewereld de handen ineen slaan, zegt Doekle Terpstra, voorzitter van Uneto-VNI. “Door de huidige versnippering doen we onszelf tekort.”

Tijdo van der Zee

Zo'n anderhalf jaar geleden werd oud-vakbondsleider Doekle Terpstra gevraagd om het stokje bij Uneto-VNI over te nemen van Titia Siertsema. Niet direct voor de hand liggend dat ik dat ga doen, dacht Terpstra. “Het is natuurlijk een typische werkgeversorganisatie. Ik heb een heel andere achtergrond. Ik kom uit de vakbeweging, het onderwijs en ben bekend met de arbeidsmarkt. Ik heb dus even gearzeld, maar toen bedacht ik me: de installatiesector is letterlijk de wereld van de verbinding. En ik ben zelf ook een persoon van de verbinding. Geen silodenker. Deze sector is bij uitstek de verbinder naar alle grote maatschappelijke thema's van de komende tijd. Het klimaat, de zorg, infrastructuur en mobiliteit. Toen dacht ik: ja, dit ga ik doen.”

Wat is u opgevallen aan deze sector?

“Het jaar heeft in alle opzichten mijn verwachtingen overtroffen. Er zit hier zoveel dynamiek. De grote installatiebedrijven maken enorme stappen. En dan zijn er de bevroren eenmansbedrijven en de middelgrote bedrijven. Ook daar zie ik veel innovatie. Een geweldige variëteit. En het bewustzijn groeit dat wij de komende jaren het verschil gaan maken. Installatiebedrijven zijn de ruggengraat bij het realiseren van de belangrijke maatschappelijke doelstellingen.”

“Veel bedrijven wagen de grote sprong voorwaarts. Unica, Spie, Engie. En bedrijven worden daardoor gedwongen tot in de kern van hun onderneming te innoveren. Daar neem ik mijn pet voor af. Toen ik op werkbezoek was bij Warmtebouw in Utrecht zeiden ze: ‘Vroeger waren

we installateur. Nu doen we óók installatiewerk. We organiseren nu de hele keten en onderzoeken ook of we bijvoorbeeld de rol van energieleverancier op ons kunnen nemen.’

“Installateurs gaan steeds conceptueler kijken, en dat heeft verre-gaande consequenties voor de inrichting van de onderneming. Uneto-VNI zal deze ontwikkelingen in alle opzichten gaan faciliteren, door middel van informatieoverdracht, kennisoverdracht, het creëren van lerende gemeenschappen, het aanreiken van nieuwe inzichten over wat er maatschappelijk van belang is. En daarnaast is er natuurlijk ook het klassieke lobbywerk en de juridische dienstverlening.”

Hoe ziet u samenwerkingen met kennispartijen in de installatiesector, zoals OTIB en TVVL?

“Wij zijn één van de grootste sectoren in Nederland, maar helaas erg versnipperd. Als je ons vergelijkt met de bouwsector, dan doen wij het niet goed. In de bouw associeert alles met Bouwend Nederland. Ook alle organisaties daaromheen. Uneto-VNI associeert helemaal niet met het agglomeraat van alle partijen in de sector. Wij hebben samen geen eenduidige positionering.”

“OTIB, TVVL, ISSO, KIEN innovatiemeesters: vanuit de historie doet ieder zijn eigen ding, tot voor kort werd er onvoldoende samengewerkt. Ik vind dat jammer, want het leidt tot een suboptimaal resultaat. TVVL en ook de andere organisaties doen supermooie dingen voor de sector. Maar als TVVL of een van de andere partijen zich separeert van het geheel, dan vind ik dat we daar kansen laten liggen en onszelf tekort doen. We zouden ons massiever moeten organiseren, intensiever samenwerken, met meer uniformiteit samenwerken naar gemeenschappelijke doelen. De kennisinstellingen hebben elkaar inmiddels gevonden, dat is een belangrijke stap, maar er moet wat mij betreft meer haast gemaakt worden.”

“Kennis vergaart tegenwoordig niet alleen maar ten faveure van jezelf. Het gaat naar open source, het ontsluiten van kennis. Als we dat niet doen verliezen we de wedstrijd. Als ik kijk naar de energieagenda, dan zie je dat het werk tegen de plinten klotst. We kunnen alleen dienstbaar zijn naar die maatschappelijke opdracht als we het samen doen. Denken over kennis als iets exclusiefs is met de rug naar de toekomst staan.”

En in die toekomst is kennelijk een hoofdrol voor de installatiesector weggelegd?

“Jazeker. Maar veel leden gedragen zich nog niet zo. We zaten altijd in de rol van onderaannemer, en die positie hebben we gecultiveerd. Maar dat werkt niet meer, van ons wordt assertiviteit gevraagd. We hebben tegenwoordig een andere rol in het speelveld. In voetbaltermen: we zijn niet meer de stofzuiger, maar de spelverdeler. Die nieuwe rol moeten we ons eigen maken. Daar moeten we ons op alle fronten in oefenen. Ook

“Van ons wordt assertiviteit gevraagd”
“We zouden ons massiever moeten organiseren”

in de taal die we gebruiken.”

Dus een installateur moet durven zeggen: ik ben systeemarchitect?

“That’s it! En die ontwikkeling is nu gaande. Dat soort beroepen gaat komen, terwijl het onderwijs daar nog niet op is geëquipeerd. Er gaan nieuwe beroepen ontstaan die essentieel zijn voor het welslagen van de maatschappelijke doelstellingen die we willen bewerkstelligen. Daar kan TVVL ook aan bijdragen.

Installateurs die zich ‘systeemarchitect’ gaan noemen. Die term veronderstelt ook dat ze eerder in het proces betrokken worden.

“Sure. Wat je echter ziet is dat onze leden nog niet de sociale vaardigheid hebben om bij de goede vragen van de klant te komen. Terwijl die klanten zelf vaak geen idee hebben wat er kan. Dat geldt vooral voor particulieren, maar ook voor bedrijven in de utiliteitsbouw. Ik gebruik vaak het voorbeeld van de vernieuwbouw van mijn eigen huis. Zoals bij zovelen begon dat traject bij de architect en ging vervolgens naar de aannemer. En dan kwam later ook nog eens de installateur langs. Die moest dan ergens wat pv-panelen zien weg te werken. Met de kennis van nu weet ik dat ik dat toen niet goed heb aangepakt. Ik had niet moeten vragen om ‘wat pv-panelen’, maar om een Nul-op-de-meterconcept. En dan de installateur meteen in het begin raadplegen,

want de aannemer en de architect snapten sowieso niet wat mijn bedoeling was. En nu ben ik gefrustreerd met slecht werkende panelen, en de installateur omdat hij niet heeft kunnen leveren volgens zijn eigen maatstaven.

Zo gaat het bijna altijd. We vliegen het proces aan vanuit de hiërarchische organisatie. Niet vanuit de keten. Daar moeten we korte metten mee maken, een dikke streep er doorheen en veel meer vanuit BIM, integraliteit, of technische regie het speelveld betreden.”

Er zijn tegenwoordig ook bouwers die de rol van installateur op zich nemen.

“Ja, maar die doen dat in de hiërarchie georganiseerd, niet vanuit nevenschiktheid. Het gaat bij hun om de bouw, en, oh ja, er moest ook nog iets met de techniek gedaan worden. Sterker nog, Bouwend Nederland gaat weer aan de slag met een imagocampagne. Ik heb gezegd stop daarmee, want wat ik in toenemende mate zie is dat niet bouw het verschil gaat maken, of aantrekkelijkheid organiseert voor jonge mensen, maar dat techniek het verschil gaat maken. Bij het hoger onderwijs zien we dat techniek super-populair aan het worden is. We slagen er kennelijk in om techniek te associëren met de banen van morgen. Maar in de bouw wordt het dan toch weer aangevlogen van: ‘we hebben meer betonvlechters of timmermannen nodig’. Dat is misschien wel waar, maar het associeert met het verleden en niet met de banen van morgen. En ik vind dat illustratief voor de dialoog die we hebben. Sluit je nou aan bij de campagne in de techniek, want de opbrengst zou voor jullie [de bouwsector, red.] vele keren groter kunnen zijn. Helaas is dit een no go area. Ontzettend jammer, want je komt zo in een klassieke belangenstrijd. Dat is niet goed.”

Techniek, of installaties, krijgen in de gebouwde omgeving een prominentere rol. Maar is dat wel een noodzakelijke ontwikkeling? Een woning kan je ook bouwen zonder noemenswaardige installaties. Door deze goed te positioneren ten opzichte van de zon en goed te isoleren bijvoorbeeld.

“Ja, misschien, maar ik kijk naar geobjectiverde cijfers. Die zeggen dat de technische installatiequote (het aandeel installatietechniek

in de totale bouwsom) blijft toenemen. Voor utiliteitsbouw ligt de quote inmiddels op 35 procent voor onderhoud en ruim 40 procent bij nieuwbouw. We verwachten dat die nog verder gaat toenemen. Nog een indicator: vorig jaar bedroeg het installatievolume 17,5 miljard euro. In 2021 bedraagt het verwachte installatievolume ruim 20 miljard euro."

Maar geven die cijfers ook een noodzaak aan?

"Ik vind het in ieder geval plausibel klinken. Kijk naar de renovatie van de Tweede Kamer. Daar zit het hem niet in de stenen, maar in de content. Of het verhaal van de projectleider van de renovatie van de Zeeburgertunnel. Hij zei dat iedereen denkt dat die renovatie ging om een likje verf of een stukje beton. Maar dat is helemaal niet aan de orde. Het ging puur om de technische installatie. Dat zijn voor mij een paar simpele voorbeelden die aantonen hoe de wereld aan het veranderen is. En dat het steeds minder gaat om de buitenkant, en steeds meer om de binnenkant."

Sinds 2014 is Uneto-VNI aanjager van het Techniepact. Wat hebben jullie bereikt?

"Dat pact is opgezet vanuit de vraag hoe we tijdens de crisis vaklieden konden vasthouden voor de technische sectoren voor als er weer groei zou ontstaan. Dat was een groot succes. Ook zijn we er in geslaagd om de instroom binnen het techniekonderwijs te laten groeien. Er staat dan ook niet voor niks in het nieuwe regeerakkoord dat er de komende jaren een opgeschaald Techniepact moet komen. En het is geweldig dat het kabinet me heeft gevraagd om hier nog een jaar mee door te gaan. Er gebeuren hier allemaal mooie dingen. Het onderwijs en bedrijfsleven werken steeds meer samen, je ziet allerlei pps-constructies, in de regio weten partijen elkaar beter te vinden. Maar we moeten ook onder ogen zien, dat wat we in decennia hebben afgebroken, niet zomaar kunnen rechtzetten."

Wat hebben we afgebroken?

"We hebben het technisch onderwijs inferieur gemaakt aan algemeen vormend onderwijs. In Duitsland is beroepsonderwijs altijd veel meer op waarde geschat, maar wij hebben alle kinderen naar het algemeen vormend onderwijs gejaagd in de hoop op het walhalla, maar daar hebben we een hoge prijs voor betaald. Echt een shame. Alsof het VMBO het afvoerputje is. Het is schandalig dat we dat hebben laten gebeuren. Dus een deel van de personeelstekorten die we nu zien hebben we zelf veroorzaakt."

In 2013 ondertekenden 47 maatschappelijke partijen, waaronder Uneto-VNI, het Energieakkoord. Nu is er sprake van een Energieakkoord 2.0. Maar dan met een meer sturende rol van bovenaf. Kunt u zich hierin vinden?

"Ja, want de politiek heeft zich gecommitteerd aan het Parijs-akkoord. Laat het maar gebeuren, laat het maar directiever zijn. Zo'n akkoord zal een massieve opbrengst hebben voor de samenleving en ik ben niet bang voor meer dwingende afspraken op dit thema. Ik zal in alle opzichten mijn rol pakken en bewindslieden duidelijk maken dat wij ze willen helpen. Zoals ik al zei: wij vormen de ruggengraat bij deze doelstellingen. Dat is nog niet bij iedereen doorgedrongen, dus daar ligt voor mij een mooie taak."

"De installatiesector is bij uitstek de verbinder naar alle grote maatschappelijke thema's van de komende tijd. Het klimaat, de zorg, infrastructuur en mobiliteit."